

ДЕЯКІ АСПЕКТИ НЕТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ УРОКУ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

Проценко Анастасія Віталіївна

здобувач вищої освіти природничого факультету
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Науковий керівник: Яковлева Валентина Анатоліївна

доцент кафедри екології та географії
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Вступ. Сучасне суспільство вимагає від системи освіти не лише передачі знань, але й формування компетентностей, активної життєвої позиції та критичного мислення учнів. Особливо це стосується навчання географії, яке повинно забезпечувати розуміння глобальних проблем, взаємозв'язків між суспільством і навколишнім середовищем, а також розвивати географічну культуру та просторову грамотність учнів. Навчання географії є важливою складовою загальної освіти, оскільки вона допомагає формувати цілісне уявлення про нашу планету, її природу та соціально-економічний розвиток. Проте, уроки географії часто стикаються з проблемою втрати зацікавленості учнів, монотонності та одноманітності освітнього процесу. Тому виникає потреба у використанні нетрадиційних форм уроку, які сприятимуть активізації пізнавальної діяльності учнів та збудженню їхньої зацікавленості до предмету. Враховуючи ці вимоги, використання нетрадиційних форм уроку в процесі навчання географії набуває особливої актуальності.

На сучасному етапі активно оновлюється та впроваджується Концепція географічної освіти в Новій українській школі. Це дає можливість переглянути та переоцінити зміст освіти, розробити форми і методи, що сприятимуть формуванню в учнів уміння самостійно здобувати знання. Самостійне наукове навчання сьогодні визнано одним із пріоритетних напрямів удосконалення української системи освіти і включено до Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті. Навчальна ігрова діяльність на заняттях є одним із способів стимулювання самостійної пізнавальної діяльності учнів [1].

Нетрадиційні уроки географії – це креативний підхід до навчання, який включає в себе використання різноманітних методів та засобів для залучення учнів до вивчення географії. Такі уроки можуть бути цікавішими та ефективними для учнів, оскільки сприяють активній участі, поглибленому розумінню матеріалу та розвитку критичного мислення. Сьогодні звичайні, традиційні уроки, які проводилися раніше, не є актуальними. Сучасним учням цікаво слухати і працювати на нетрадиційних уроках у зв'язку із тим, що такі уроки проводяться у вигляді ігор, із застосуванням комп'ютерної техніки та інноваційних технологій тощо. Географія є одним із важливих предметів, який допомагає учням розуміти світ, в якому вони живуть. Однак, традиційний підхід до викладання географії може бути монотонним і нецікавим для багатьох учнів. Використання нетрадиційних форм уроку може допомогти створити захоплюючу та пізнавальну навчальну атмосферу, яка сприяє кращому засвоєнню матеріалу та зацікавлює учнів [4].

Для ефективного проведення нетрадиційних уроків географії вчителям необхідно дотримуватися наступного алгоритму планування, реалізації та аналізу

навчальної діяльності, який є загальноприйнятим у курсах розвитку компетентностей навчально-пізнавальної діяльності:

- Формулювання дидактичної мети уроку.
- Проектування та підготовка уроку.
- Проведення уроку.
- Підсумковий аналіз та самоаналіз діяльності вчителів та учнів.

Такі уроки можуть додати цікаві та незвичні елементи до навчального процесу, стимулювати мислення та інтереси учнів, мотивувати їх до вивчення географії та заохочувати до творчої діяльності. Крім того, нетрадиційні уроки географії пропонують безмежні можливості для запобігання перевантаженню учнів під час вивчення нового географічного матеріалу в класі. Інноваційний підхід дозволяє широко використовувати додаткову географічну інформацію без зниження рівня необхідного наукового змісту. Така інформація використовується досить широко. Таким чином, у нетрадиційному навчанні географії деякі основні макроеlementи, які зазвичай є традиційними, застосовуються у нетрадиційний спосіб.[3]

Структура нетрадиційних уроків суттєво відрізняється від структури традиційних уроків. Більше того, така нетрадиційна реалізація одного компонента уроку призводить до часових змін і для інших компонентів.

Таким чином, нетрадиційні уроки географії характеризуються тим, що їхній зміст і формат побудовані так, щоб значно підвищити інтерес учнів до навчання і сприяти їхньому оптимальному розвитку та навчанню.

Варто зазначити, що до нетрадиційних уроків географії висуваються ті ж вимоги (організаційні, дидактичні, психологічні, гігієнічні та етичні), що й до традиційних уроків географії. Це означає, що при розробці таких уроків вчитель повинен перш за все визначити і вибрати основну дидактичну мету уроку [2].

В останні роки зростає інтерес до активного навчання та інноваційних методів у географічній освіті, і багато вчителів досягають результатів, використовуючи ці методи. Під час підготовки і проведення дослідження нами було здійснено анкетування серед учнів та педагогів. Результати анкетування щодо методики нетрадиційних форм уроку в процесі навчання географії, проведеного серед 37 учнів та 5 педагогів свідчать про те, що серед нетрадиційних форм уроку, які використовуються в процесі навчання географії 95% опитаних зазначили, що вони використовують проектну діяльність для організації уроків географії. Вони створюють проекти, досліджують конкретні теми та працюють над ними в групах або індивідуально.

60% респондентів зазначили, що використовують рольові ігри на уроках географії. Це дозволяє учням відігравати ролі різних географічних персонажів, розвиває їх емпатію та допомагає краще зрозуміти географічні процеси та явища. 40% респондентів зазначили, що використовують вікторини для активізації освітнього процесу на уроках географії. Це стимулює конкуренцію, сприяє запам'ятовуванню та узагальненню вивченого матеріалу. Важливими також є екскурсії для навчання географії, під час яких організуються виїзди до географічних об'єктів, місцевостей та природних пам'яток для більш глибокого розуміння предмету.

Серед переваг використання нетрадиційних форм уроку 74% респондентів відзначили, що це підвищує зацікавленість та мотивацію учнів до навчання географії. 90% опитаних також зазначили, що нетрадиційні форми уроку сприяють активній участі учнів у процесі навчання та стимулюють їх самостійність. Усі опитані нами педагоги відзначили, що нетрадиційні форми уроку сприяють розвитку творчих навичок та критичного мислення учнів.

Серед недоліків нетрадиційних форм навчання географії 55% опитаних зазначили, що підготовка та проведення нетрадиційних форм уроку вимагають більше часу та зусиль з боку педагога. Також ускладнюється процес оцінювання робіт, здійснених у рамках нетрадиційних форм уроку, що може бути складнішим і вимагає розробки спеціальних критеріїв.

Враховуючи ці результати, можна зробити висновок, що учасники анкетування позитивно сприймають використання нетрадиційних форм уроку в навчанні географії, бачать багато переваг у їх застосуванні, проте визнають певні недоліки та необхідність підтримки та підготовки педагогів для їх ефективного використання.

Список використаних джерел:

1. Романюк, Р., Власенко, Р., Яковлева, В., & Костюк, В. (2020). Формування готовності майбутніх учителів біології і географії до впровадження дистанційного та змішаного навчання. *Інноваційна педагогіка*, 30(1), 129–137.
2. Слюта, А.М. (2021). Методика навчання географії. Навчально-методичний посібник для студентів ЗВО спеціальності 014 Середня освіта (Географія). Чернігів: Десна Поліграф.
3. Яковлева, В.А., Власенко, Р.П., & Андрійчук, Т.В. (2020). Особливості педагогічного моделювання учнів у процесі вивчення курсу «Україна і світове господарство». *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 78, 253–258.
4. Яковлева, В.А., Власенко, Р.П., & Андрійчук, Т.В. (2021). Сучасні технології у процесі навчання соціально-економічної географії України та світу. *Інноваційна педагогіка*, 38, 57–61.